

Η Θράκη στο στόχαστρο της Τουρκίας

Το ιστορικό πλαίσιο

Το πρόβλημα που σήμερα αντιμετωπίζει η Ελλάδα με τις αλυτρωτικές τάσεις μίας μεγάλης μερίδας της μουσουλμανικής μειονότητας στην ελληνική Θράκη είναι προϊόν μίας αλυσίδας βαρύτατων εθνικών σφαλμάτων, που οι πρώτοι κρίκοι της τοποθετούνται χρονικά μετά την υπογραφή της συνθήκης της Λωζάνης το 1923. Όπως είναι γνωστό, η σύμβαση για την ανταλλαγή των πληθυσμών εξείρεσε την ελληνορθόδοξη μειονότητα της Κωνσταντινούπολης, της Ίμβρου και της Τενέδου κι αντιστοίχως τη μουσουλμανική μειονότητα της Δυτικής Θράκης.

Παρά το γεγονός ότι η σύμβαση αυτή προβλέπει την αμοιβαιότητα και την αριθμητική ισορροπία των δύο μειονοτήτων, η Άγκυρα, ακολουθώντας μία συστηματική πολιτική, επέτυχε όχι μόνο να ανατρέψει την ισορροπία, αλλά να διαλύσει πλήρως την ελληνορθόδοξη μειονότητα.

Όταν υπεγράφη η συνθήκη της Λωζάνης, η ελληνορθόδοξη μειονότητα υπερεπέρυσε κατά πολύ της αντίστοιχης μουσουλμανικής όχι μόνο ποσοτικά, αλλά και σε ειδικό βάρος, ακόμα κι αν αφαιρέσουμε τον παράγοντα της ύπαρξης του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Σήμερα, στην Κωνσταντινούπολη ζουν μόνο 3.500 Έλληνες, στην Ίμβρο 400 και στην Τένεδο 150, κατά συντριπτική πλειοψηφία γέροντες. Αντιθέτως, στη Θράκη, όχι μόνο ο αριθμός, αλλά και το κοινωνικοοικονομικό και πολιτικό ειδικό βάρος των μουσουλμάνων έχει αυξηθεί σημαντικά. Ας σημειωθεί ότι το 1925 οι μουσουλμάνοι ήταν μόνο το 27% του συνολικού πληθυσμού της Θράκης, ενώ σήμερα το ποσοστό τους έχει αυξηθεί σημαντικά.

Η στρατηγική κατεύθυνση της πολιτικής για τη Θράκη, που ακολούθησε τις επόμενες δεκαετίες η Άγκυρα, περιγράφεται πολύ καθαρά στην ιστορική διακήρυξη του Κεμάλ το 1920, που έμεινε γνωστή ως Εθνικός Όρκος: «Σκοπός μας είναι η Δ. Θράκη να παραμείνει σε τουρκικά χέρια, σαν ενιαίο σύνολο και σε κατάλληλο χρόνο και ευκαιρία να ενωθεί με τη Μητέρα Πατρίδα... Εμείς δεν μπορούμε να δεχθούμε την απαλλοτρίωση του τουρκικού αυτού τμήματος. Οι αδελφοί μας της Δ. Θράκης, σε πρώτο βήμα, πρέπει να αγωνισθούν για να κερδίσουν την ανεξαρτησία και αυτονομία της Δ. Θράκης».

Από το 1923, το κεμαλικό καθεστώς επεχείρησε να διεισδύσει στην ελληνική Θράκη και να καλλιεργήσει τον “εθνικιστικό Τουρκισμό”. Πρωτοπόρος αυτής της προσπάθειας εκείνα τα χρόνια ήταν ο δάσκαλος Μεχμέτ Χιλμί, και διάδοχός του ο Οσμάν Νουρί. Το απροσπέλαστο εμπόδιο στην προσπάθεια εκτουρκισμού ήταν η παλαιομουσουλμανική πνευματική ηγεσία, που με επικεφαλής τον ορκισμένο εχθρό της κεμαλικής Τουρκίας Μουσταφά Σάμπρι, συσπείρωνε τη μεγάλη πλειοψηφία της μειονότητας και βεβαίως όλους τους Πομάκους.

Ακριβώς γι’ αυτό το λόγο, τον Οκτώβριο 1931, μετά την ελληνοτουρκική προσέγγιση, ο Ισμέτ Ινονού ζήτησε από τον Ελευθέριο Βενιζέλο και επέτυχε την απέλαση του Σαμπρί και εκατοντάδων ακόμα παλαιομουσουλμάνων. Το κενό κατέλαβαν οι εθνικιστές τουρκιστές, που το 1928 ίδρυσαν και τους πρώτους συλλόγους με τον όρο “τουρκικό” στον τίτλο τους. Λίγο πριν, το 1930, η Τουρκία αποκτά προξενείο στην Κομοτηνή, χωρίς η Ελλάδα να ζητήσει την ίδρυση προξενείου στην απομονωμένη Ίμβρο, η οποία είχε αμιγώς ελληνικό πληθυσμό.

Το γεγονός ότι η Αθήνα έπαιξε το παιχνίδι της Άγκυρας στη Θράκη, δεν εμπόδισε την τουρκική κυβέρνηση να λάβει αμέσως μετά μέτρα εναντίον του Πατριαρχείου και της μειονότητας. Από το 1936-37, οι ελληνορθόδοξοι μαθητές υποχρεώθηκαν να διδάσκονται όλα τα μαθήματα στα τουρκικά, εκτός από το μάθημα της ελληνικής γλώσσας. Κατά τη διάρκεια της κατοχής επιχειρήθηκε η οικονομική εξόντωση με τον ειδικό φόρο, το γνωστό “βαρλίκ”, όπως επίσης και η επιστράτευση και μεταφορά όλων των ενηλίκων Ελλήνων μέχρι 45 ετών στα βάθη της Ανατολίας.

Ο κοινός φόβος του κομμουνισμού μεταπολεμικά και η εκλογή του Πατριάρχη Αθηνάγορα χαλάρωσε την πίεση στην ελληνική μειονότητα, ενώ με τη μορφωτική συμφωνία Κουτουμά-Ακντούρ (20 Απριλίου 1951) επετράπη η ανταλλαγή βιβλίων και δασκάλων. Το ελληνικό βασιλικό ζεύγος, μάλιστα, εγκαινίασε στην Κομοτηνή το μουσουλμανικό λύκειο “Τζελάλ Μπαγιάρ” προς τιμήν του τότε Τούρκου προέδρου. Η διαμάχη για το Κυπριακό, όμως, επανέφερε τις ελληνοτουρκικές σχέσεις στον αστερισμό της έντασης. Η Άγκυρα εκμεταλλεύθηκε την ευκαιρία κι οργάνωσε το πογκρόμ εναντίον της μειονότητας το Σεπτέμβριο του 1955, που εντασσόταν στην πολιτική “εθνικής εκκαθάρισης” της Τουρκίας από το ελληνικό στοιχείο.

Είκοσι μήνες πριν, η κυβέρνηση Παπάγου, κατόπιν διαβήματος του Τούρκου πρεσβευτή Τζεμάλ Χουσνί Ταράγ, όχι μόνο απεδέχθη επισήμως τον όρο “τουρκική μειονότητα”, αλλά και διέταξε την υποχρεωτική αντικατάσταση από τις επιγραφές του όρου “μουσουλμανικός” από τον όρο “τουρκικός”. Στις 28/1/1954, ο γενικός διοικητής Θράκης Γ. Φεσσόπουλος στέλνει εγκύκλιο προς τους δημάρχους και κοινοτάρχες, με Α.Π. Α 1043, στην οποία αναφέρει: «Κατόπιν διαταγής του κ. Προέδρου της Κυβερνήσεως, παρακαλούμεν όπως εφ’ εξής εις πάσαν περίπτωση γίνεται χρήσις του όρου “Τούρκος τουρκικός”, αντί του τιοιούτου “μουσουλμάνος-μουσουλμανικός”. Επί τούτοις δέον να μεριμνήσετε διά την αντικατάστασιν των εν τη περιφέρεια υμών υφισταμένων διαφόρων επιγραφών, όπως “Μουσουλμανικόν Σχολείον, Μουσουλμανική Κοινότης” κλπ διά της τιοιαύτης “τουρκικόν”».

Ένα χρόνο αργότερα, στις 5/1/1955, ο γενικός διοικητής Θράκης στέλνει δεύτερη εγκύκλιο, με Α.Π. Α 202, προς τη Διεύθυνση Εσωτερικών, η οποία περιλαμβάνει τα εξής καταπληκτικά: «Παρά τας αυστηράς διαταγάς της Κυβερνήσεως, κοινοποιηθείσας και υφ’ ημών διά των υπ’ αρ. Ε.Π. 728/22-4-1954 και Α 24869/22-12-1954, περί της αντικατάστασεως και χρησιμοποίησεως του λοιπού των όρων “μουσουλμάνος-μουσουλμανικός”

διά των τοιούτων “Τούρκος-τουρκικός”, εις το χωριόν Άρατος, επί της δημοσίας οδού Κομοτηνής-Αλεξανδρουπόλεως, υφίσταται επιγραφή εμφανεστάτη αναγράφουσα “Μουσουλμανικόν Σχολείον”. Ν’ αντικατασταθή αμέσως αὕτη, ὅσον και πάσα ἄλλη τυχόν υπάρχουσα εις την περιοχὴν του νομοῦ Ροδόπης».

Μετά το πογκρόμ εναντίον των Ελλήνων το 1955, η Αθήνα περιορίσθηκε σε διαμαρτυρίες, αποφεύγοντας να απελάσει ισάριθμους μουσουλμάνους από τη Θράκη, γεγονός που θα λειτουργούσε αποτρεπτικά. Το 1957-58, η κυβέρνηση Καραμανλή αντιμετώπιζε θετικά μία λύση ανταλλαγής των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης με τους Τουρκοκυπρίους, αλλά η Άγκυρα το μόνο που συζητούσε ήταν μία ανταλλαγή της ελληνορθόδοξης μειονότητας με τη μουσουλμανική της Θράκης. Η ιδέα αυτή, όμως, απερρίφθη από την ελληνική πλευρά.

Το καλοκαίρι του 1959, η μικτή επιτροπή Μπίτσιου-Κουνεράλ συνέταξε κοινή μη δεσμευτική έκθεση για τις δύο μειονότητες, η οποία, όμως, δεν εφαρμόστηκε από την Άγκυρα. Ο Τούρκος διπλωμάτης Ζεκί Κουνεράλ, μάλιστα, όταν επισκέφθηκε και μίλησε στην Κομοτηνή και την Ξάνθη, είπε στους μουσουλμάνους: «Μη χάνετε τον Τουρκισμό σας. Πρέπει να ξέρετε ότι για να μη χάσετε την τουρκική σας συνείδηση η Τουρκική Δημοκρατία θα κάνει ό,τι της περνάει από το χέρι!»

Όλο εκείνο το διάστημα, η Άγκυρα εξεβίαζε ανοικτά και ποικιλοτρόπως την Ελλάδα, ασκώντας αφόρητες πιέσεις και λαμβάνοντας μέτρα διάλυσης της ελληνικής μειονότητας. Στις 16 Μαρτίου 1964, κατήγγειλε την ελληνοτουρκική σύμβαση εγκατάστασης του 1930 με τη δικαιολογία ότι «δεν ανταποκρινόταν πλέον στις παρούσες συνθήκες», αδιαφορώντας για το γεγονός ότι παραβίαζε τη συνθήκη της Λωζάνης. Το αποτέλεσμα ήταν οι μαζικές απελάσεις και η δήμευση των περιουσιών το Σεπτέμβριο του 1964. Και πάλι η Αθήνα απέφυγε να απελάσει μουσουλμάνους.

Όσο υπήρχε η ελληνική μειονότητα, η Άγκυρα τη χρησιμοποιούσε σαν όμηρο για να εκβιάζει την Αθήνα. Όταν κατάφερε να τη διαλύσει, αντέστρεψε τους ρόλους. Σήμερα, χρησιμοποιεί τη μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης σαν μοχλό πίεσης εναντίον της Ελλάδας, εκμεταλλευόμενη την πλήρη ανατροπή της ισορροπίας, που κατοχύρωσε η συνθήκη της Λωζάνης. Είναι ενδεικτικό μίας καταστροφικής πολιτικής, το γεγονός ότι καμία ελληνική κυβέρνηση δεν τόλμησε ποτέ να καταγγείλει τις συμφωνίες και τα πρωτόκολλα, που με την εκδίωξη των Ελλήνων λειτουργούν πλέον μονομερώς, ενώ σαφώς προβλέπουν την αμοιβαιότητα και την ισορροπία.

Θα περίμενε κανείς ότι η Αθήνα, μετά τα γεγονότα του 1955 και του 1964, θα επανεξέταζε την πολιτική της για τις δύο μειονότητες παρά τη ριζική συρρίκνωση. Αντ’ αυτού είχαμε το Δεκέμβριο 1968 το πρωτόκολλο Κιτσαρά-Μπίλγκεν, προϊόν της ελληνοτουρκικής προσέγγισης που είχε επιχειρήσει με υπόδειξη της Ουάσιγκτον ο τότε υπουργός Εξωτερικών Πιπινέλης. Η μορφωτική αυτή συμφωνία είχε ως αποτέλεσμα την οριστική επιβολή της τουρκικής παιδείας. Ο παραμερισμός των Ελλήνων μουσουλμάνων δασκάλων και ευρύτερα η εξάλειψη της παλαιομουσουλμανικής ηγεσίας, που δεν είχε στενούς δεσμούς με την Άγκυρα, ήταν ένα αποφασιστικό βήμα για την προώθηση της διαδικασίας εκτουρκισμού της μειονότητας, ακόμα και των Πομάκων και των Αθιγγάνων, που δεν έχουν καμία σχέση με το τουρκικό έθνος.

Το επιχείρημα ὅσων την υπέγραψαν ήταν πως μ’ αυτό τον τρόπο θα συγκρατούσαν τον ελληνικό πληθυσμό στην Κωνσταντινούπολη. Ουσιαστικά, όμως, επρόκειτο για μία τεχνητή αναπνοή σ’ έναν ήδη “κλινικά νεκρό”. Είναι αξιοσημείωτο ότι ο Π. Μολυβιάτης, που τότε ήταν επικεφαλής του τμήματος τουρκικών υποθέσεων, είχε εγγράφως προειδο-

ποιήσει ότι το πρωτόκολλο αυτό θα λειτουργούσε εις βάρος της ελληνικής πλευράς, όπως και έγινε. Άλλωστε, το πρωτόκολλο δεν προέβλεπε τίποτα για την εκπαίδευση των Ελλήνων της Ίμβρου και της Τενέδου, γεγονός που συνέβαλε στον αφανισμό τους. Ούτε, βεβαίως, εμπόδισε τους Τούρκους να κλείσουν το 1971 τη Θεολογική Σχολή της Χάλκης και να αναγκάσουν τα Ελληνόπουλα να δίνουν κάθε ημέρα τον όρκο «είμαι Τούρκος, είμαι ευτυχής που γεννήθηκα Τούρκος»!

Η Αθήνα θα μπορούσε, ωστόσο, να επικαλεσθεί την προβλεπόμενη αμοιβαιότητα, για να αποδεσμευθεί απ' αυτό το πρωτόκολλο, που λειτουργεί πλέον μονομερώς. Δεν το έπραξε, με αποτέλεσμα αυτό το πρωτόκολλο να έχει μετατραπεί στο κύριο πρόσχημα για τις κινητοποιήσεις των μουσουλμάνων για το θέμα των σχολικών βιβλίων.

Η έξοδος προς την Τουρκία

Εθνολογικά η μουσουλμανική μειονότητα αποτελείται από τουρκογενείς, Πομάκους και Αθίγγανους. Το ποσοστό των τουρκογενών ήταν παλαιότερα το υψηλότερο, γύρω στο 45% του συνόλου, αλλά σήμερα έχει μειωθεί σημαντικά, λόγω της μετανάστευσης πολλών στην Τουρκία. Στη γειτονική χώρα έχουν μεταναστεύσει και λίγοι Πομάκοι, ενώ δεν έχουμε μετανάστευση Αθιγγάνων. Τουρκογενείς και Πομάκοι έχουν μεταναστεύσει, όπως άλλωστε και πολλοί χριστιανοί, στη Γερμανία.

Οι απώλειες από τη μετανάστευση δεν έχουν μειώσει ουσιαστικά τον μουσουλμανικό πληθυσμό, λόγω της δημογραφικής ανάπτυξής του. Γι' αυτό, παρά τις διαρροές, το ποσοστό των μουσουλμάνων στο σύνολο του πληθυσμού της Θράκης έχει αυξηθεί. Στο νομό Ξάνθης, η μειονότητα υπερβαίνει αισθητά το 40%, στο νομό Ροδόπης υπερβαίνει το 50% και στο νομό Έβρου κινείται λίγο πάνω από το 5%.

Οι τουρκικές αρχές διευκόλυναν την παράνομη εξαγωγή κεφαλαίων από τη Θράκη προς την Τουρκία, όχι μόνο για οικονομικούς λόγους, αλλά και για να έχουν ένα μοχλό πίεσης επί της μειονότητας. Για το λόγο αυτό, λειτουργεί εδώ και πολλά χρόνια κύκλωμα, το οποίο παίρνει δραχμές στη Θράκη και δίνει στην Τουρκία τουρκικές λίρες. Μ' αυτόν τον τρόπο έχουν υπολογίζεται ότι έχουν διοχετευθεί αρκετά δις.

Οι Μουσουλμάνοι, επειδή έχουν πολύ ανώτερο κατά κεφαλήν εισόδημα και αγοραστική δύναμη από το μέσο τουρκικό κι επειδή κατά κανόνα σπουδάζουν στην Τουρκία, έχουν την τάση να εγκαθίστανται εκεί. Η τάση αστυφιλίας εκδηλώνεται με τη μετανάστευση προς τη γειτονική χώρα. Είναι ενδεικτικό ότι ενώ στη Θράκη κάθε γυναίκα, ειδικά μετά το γάμο βάζει τσαντόρ ή μαντήλα, όταν πάει στην Τουρκία το βγάζει, γιατί δεν υφίσταται την κοινωνική πίεση.

Μετά το 1988, για να ανακόψουν αυτή την τάση, οι τουρκικές αρχές υποχρεώνουν τους μουσουλμάνους, που θέλουν να μεταναστεύσουν, να εγκατασταθούν για μία δεκαετία σε οικισμούς στο Κουρδιστάν. Το μέτρο αυτό ανάσχεσε τη ροή εξόδου, που έφθανε περίπου τα 1000 άτομα ετησίως.

Πομάκοι και Αθίγγανοι

Οι Πομάκοι, που κατοικούν στην οροσειρά της Ροδόπης, σύμφωνα με πολλούς ιστορικούς θεωρούνται απόγονοι της αρχαίας θρακικής φυλής των Αγριάνων, η οποία απο-

τέλεσε βασικό στήριγμα της αρχαίας μακεδονικής αυτοκρατορίας. Στην Ελλάδα κατοικεί μόνο ένα μικρό ποσοστό. Η μεγάλη πλειοψηφία τους κατοικούν στην άλλη πλευρά των συνόρων, εντός της βουλγαρικής επικράτειας. Το προφορικό γλωσσικό τους ιδίωμα δεν έχει σχέση με τα τουρκικά, ενώ μοιάζει αρκετά με τα βουλγαρικά. Εξισλαμίσθηκαν τους τελευταίους αιώνες, αλλά από τότε είναι πολύ πιστοί μουσουλμάνοι, αν και διατηρούν κάποια κατάλοιπα των παλαιών χριστιανικών εθίμων τους.

Οι σχέσεις Τούρκων-Πομάκων ιστορικά ήταν προβληματικές, γιατί οι Τούρκοι τους θεωρούσαν κατώτερους και τους υποτιμούσαν. Η στροφή των Πομάκων προς την Τουρκία οφείλεται κατά κύριο λόγο στη θρησκεία τους. Τα όργανα του προξενείου ασκούν αφόρητες πιέσεις, χαρακτηρίζοντας απίστευτους, όσους Πομάκους τηρούν αποστάσεις από τους εθνικιστικούς κύκλους.

Σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της στάσης τους έπαιξε ο βίαιος εκχριστιανισμός, που επεχείρησαν το 1913 οι Βούλγαροι, όταν κατέλαβαν τη Θράκη. Τότε, επικαλούμενοι τη συγγένεια του πομάκικου γλωσσικού ιδιώματος με τη βουλγαρική γλώσσα, τους ονόμασαν Βουλγάρους και τους βάπτισαν με τη βία στα ποτάμια. Από τότε, οι ίδιοι οι Πομάκοι περιφρονούν τη γλώσσα τους, γιατί την έχουν συνδέσει μ' αυτή την τραυματική εμπειρία.

Το ελληνικό κράτος διέπραξε ολέθρια σφάλματα στην αντιμετώπιση των Πομάκων. Κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, η Αθήνα, υποτασσόμενη στην αμερικανική και ΝΑΤΟϊκή πολιτική σκοπιμότητα για δημιουργία μίας σφήνας στο "μαλακό υπογάστριο" της τότε κομμουνιστικής Βουλγαρίας, όχι μόνο επέτρεψε, αλλά και συνέβαλε ενεργά στον εκτουρκισμό των Πομάκων, ώστε η πολυάριθμη μουσουλμανική μειονότητα της Βουλγαρίας να χρησιμοποιηθεί σαν μοχλός πίεσης. Κι αυτό, παρά τις αντιστάσεις των ίδιων των Πομάκων. Έτσι, εξηγείται και η αυτοκαταστροφική στάση της κυβέρνησης Παπάγου να επιβάλει με το ζόρι την αντικατάσταση του όρου μουσουλμανικός από τον όρο "τουρκικός" στους θεσμούς και τα σχολεία της μειονότητας.

Τα σφάλματα, όμως, συνεχίστηκαν και μετά. Μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974, το ελληνικό κράτος δεν έκανε διάκριση μεταξύ Τούρκων και Πομάκων, με αποτέλεσμα να εξωθήσει περαιτέρω τους Πομάκους στην αγκαλιά της Τουρκίας. Έχοντας ανάγκη από μία ισχυρή εθνική ταυτότητα, καταφεύγουν στην τουρκική. Η βουλγαρική εθνική ταυτότητα τους ήταν μισητή, ενώ η Ελλάδα, με την πολιτική της, δεν τους προσέφερε ζωτικό χώρο, ούτε τους άφησε περιθώρια να καταφύγουν στην ελληνική εθνική ταυτότητα.

Σήμερα, βρίσκονται σε εξέλιξη δύο προσπάθειες για την καταγραφή της πομάκικης γλώσσας, από το Πολιτιστικό Αναπτυξιακό Κέντρο Θράκης, που έχει ιδρύσει ο καθηγητής του Δημοκριτείου πανεπιστημίου Θράκης Γιώργος Παύλος και από το Εθνολογικό Τμήμα του ίδιου πανεπιστημίου.

Ο εκτουρκισμός των Αθιγγάνων, παρ' ότι έχει κι αυτός προχωρήσει, είναι ακόμα σε πρώτα στάδια. Τόσο οι τουρκογενείς, όσο και οι Πομάκοι συνεχίζουν να υποτιμούν τους Αθιγγανούς και να αποφεύγουν τις κοινωνικές σχέσεις μαζί τους. Γι' αυτό και δεν έχουμε ούτε ροή Αθιγγάνων προς την Τουρκία, ούτε περιουσίες εκεί. Επίσης, δεν υπάρχουν μικτοί γάμοι, ενώ υπάρχουν ξεχωριστά νεκροταφεία.

Πώς φθάσαμε στην εκλογή των Σαδίκ και Φαίκογλου

Για δεκαετίες η μουσουλμανική μειονότητα ψήφιζε κατά κανόνα μουσουλμάνους, που τα κόμματα συμπεριλάμβαναν στους συνδυασμούς τους στους νομούς Ξάνθης και Ροδόπης. Ανεξάρτητοι μουσουλμανικοί συνδυασμοί εμφανίσθηκαν στις εκλογές του 1985. Στις 20.11.1987, ο Άρειος Πάγος αποφάνθηκε ότι δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ο όρος “τουρκικός-τουρκική” στην ονομασία συλλόγων της μουσουλμανικής μειονότητας, όπως η “Ένωση Τουρκικής Νεολαίας Κομοτηνής” και η “Ένωση Τούρκων Δασκάλων”. Στις 29 Ιανουαρίου 1988, με αφορμή την απόφαση αυτή, η μερίδα της μειονότητας, που ελέγχεται από το προξενείο, προέβη σε έντονες εκδηλώσεις διαμαρτυρίας. Ας σημειωθεί ότι η Άγκυρα ποτέ δεν επέτρεψε την ίδρυση σωματείου, που να φέρει τον προσδιορισμό “ελληνικό”. Το τελευταίο τέτοιο σωματείο ήταν ο “Ελληνικός Φιλολογικός Σύλλογος Κωνσταντινούπολης”, που απαγορεύθηκε το 1925.

Στις εκλογές του Ιουνίου 1989, το πείραμα των ανεξαρτήτων μουσουλμανικών συνδυασμών επανελήφθη, αλλά με πολύ καλύτερη προετοιμασία. Στην Ξάνθη επικεφαλής του συνδυασμού “Πεπρωμένο” ήταν και πάλι ο Ε. Αγκά, ενώ στη Ροδόπη επικεφαλής του συνδυασμού “Εμπιστοσύνη” ήταν ο Α. Σαδίκ. Ο βασικός προπαγανδιστής των δύο αυτών συνδυασμών ήταν η κρατική τουρκική τηλεόραση. Ας σημειωθεί ότι η μεγάλη πλειοψηφία των μουσουλμάνων βλέπουν τουρκικά κανάλια, μέσω των δορυφορικών κεραιών, που υπάρχουν εγκατεστημένες στα περισσότερα μουσουλμανικά σπίτια.

Ο Μητσοτάκης, τότε αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης, είχε τότε επισημάνει «με βαθειά ανησυχία την αποκάλυπτη και ωμή παρέμβαση της τουρκικής κυβερνήσεως, μέσω του τουρκικού προξενείου και της τουρκικής ραδιοφωνίας και τηλεοράσεως στις ελληνικές εκλογές στους νομούς Ξάνθης και Ροδόπης, όπου ασκείται αποκάλυπτη ψυχολογική πίεση επί Ελλήνων πολιτών της μουσουλμανικής μειονότητας για να εξαναγκασθούν να ψηφίσουν τους ανεξάρτητους συνδυασμούς... Επιτόπου την όλη επιχείρηση καθοδηγεί ο Τούρκος πρόξενος της Κομοτηνής. Εφθάσαμε στο σημείο να δημιουργείται σε ελληνικό χώρο από Τούρκους διπλωματικούς εκπροσώπους κλίμα φοβίας και απειλών. Και η ελληνική κυβέρνηση ουδέν πράττει». Κατέληξε, καλώντας τον τότε πρωθυπουργό Παπανδρέου να προχωρήσει «στην άμεση - εντός της ημέρας - απέλαση του Τούρκου προξένου Κομοτηνής, όπως, άλλωστε, εισηγείται η υπηρεσία του υπουργείου Εξωτερικών» και «σε αυστηρότατο διάβημα προς την τουρκική κυβέρνηση, προκειμένου να παύσει τις απαράδεκτες παρεμβάσεις στα εσωτερικά μας». Ο τότε αναπληρωτής υπουργός Εξωτερικών Καψής είχε προβεί σε διάβημα στον Τούρκο πρεσβευτή, το οποίο, όμως, δεν έγινε δεκτό από την Άγκυρα.

Η κάθοδος των ανεξάρτητων συνδυασμών προκάλεσε την αντίδραση των μουσουλμάνων, που συμμετείχαν στους συνδυασμούς των κομμάτων. Ο Ορχάν Χατζημπράχμ, υποψήφιος της Ν.Δ., αναφερόμενος στους ανεξαρτήτους, είχε δηλώσει ότι «απειλούν εκμεταλλευόμενοι οποιουδήποτε οικονομικούς, εθνικούς, συναισθηματικούς δεσμούς είχαμε με την Τουρκία». Η προοπτική εκλογής κάποιου ανεξάρτητου οδήγησε σε ανατροπή των παραδοσιακών ισορροπιών και προκάλεσε ανταγωνισμό για το ποιος θα εμφανισθεί περισσότερο ακριφνής Τούρκος και κατηγορίες εναντίον των Α. Σαδίκ και Ε. Αγκά ότι πριν μερικά χρόνια δήλωναν Έλληνες μουσουλμάνοι κι άρα δεν είναι αξιόπιστοι εκφραστές του Τουρκισμού! Ο υποψήφιος της Ν.Δ. Τζελάλ Ζεϊμπέκ, μάλιστα, έκλεινε τις ομιλίες του ανακράζοντας «ζήτω ο Τουρκισμός της Δ. Θράκης»!

Στην Ξάνθη ο μουσουλμανικός συνδυασμός δεν κατάφερε να εκλέξει τον Εμίν Αγκά,

ενώ στη Ροδόπη, ο συνδυασμός πήρε υψηλότερο ποσοστό απ' όλα τα κόμματα (32,62%) κι εξέλεξε τον Σαδίκ.

Στις εκλογές του Νοεμβρίου 1989, ο Σαδίκ δεν ανακηρύχθηκε υποψήφιος, λόγω της λανθασμένης αίτησης, που κατέθεσε. Στη θέση του εξελέγη ο Μολλά Ισμαήλ Ροντοπλού (29,08%). Και πάλι ο συνδυασμός "Πεπρωμένο" στην Ξάνθη, δεν κατάφερε να εκλέξει βουλευτή, παρά την υποστήριξη, που του έδωσε ο Φαΐκ Φαΐκογλου, ο οποίος αποχώρησε από το ΠΑΣΟΚ, μετά την αποτυχία του στις εκλογές του Ιουνίου.

Στις 26 Ιανουαρίου 1990 έγινε η δίκη των Σαδίκ και Σεριφ για παλαιότερες ποινικά κολάσιμες ενέργειές τους, που είχε ως αποτέλεσμα την καταδίκη τους σε 18μηνη φυλάκιση, χωρίς αναστολή. Ας σημειωθεί ότι την υπεράσπιση του Σαδίκ ανέλαβε ο δικηγόρος Δημητριάδης, μέλος της Ν.Ε. του ΠΑΣΟΚ. Η άτυπη συντονιστική επιτροπή της μειονότητας είχε από τις 20 Ιανουαρίου κηρύξει αποχή των μαθητών από τα σχολεία, επισήμως ζητώντας τουρκικά σχολικά βιβλία, αλλά ουσιαστικά για να ασκήσει πίεση υπέρ των κατηγορουμένων. Επίσης, αποφάσισε να προχωρήσει σε κινητοποίηση στις 29 Ιανουαρίου για να εορτάσει την επέτειο από τις εκδηλώσεις του 1988. Εκείνες τις ημέρες, ο μουσουλμάνος Χασάν Σαλή επετέθη και τραυμάτισε θανάσιμα στο νοσοκομείο Κομοτηνής τον Άγγελο Σολακίδη.

Το επεισόδιο αυτό και όλα τα προηγθέντα γεγονότα όξυναν το κλίμα. Παρά την απαγόρευση της αστυνομίας, σημειώθηκαν έκτροπα. Η συγκέντρωση των μουσουλμάνων προκάλεσε την αντισυγκέντρωση χριστιανών, οι οποίοι και έσπασαν πολλές βιτρίνες μουσουλμανικών μαγαζιών, χωρίς, όμως, να υπάρξουν μαζικές βιαιοπραγίες εναντίον της μειονότητας. Επρόκειτο για μία "τυφλή" αντίδραση του χριστιανικού στοιχείου, το οποίο αγωνιά για την τουρκική διείσδυση στην περιοχή και διαπιστώνει ότι η κεντρική εξουσία παραμένει αδρανής έως αδιάφορη, επιτρέποντας τη σταδιακή διάβρωση της ελληνικής κυριαρχίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι διαδηλωτές φώναζαν ότι «όλοι στην Αθήνα είναι ανάξιοι» κι ότι «εδώ είναι Ελλάδα».

Η Τουρκία προσπάθησε να εκμεταλλευθεί τα θλιβερά επεισόδια για να κατηγορήσει διεθνώς την Ελλάδα με την επιστολή Γιλμάζ προς όλες τις κυβερνήσεις, ενώ ο Τούρκος πρόξενος στην Κομοτηνή Γκιούρ ζήτησε από το νομάρχη να αποζημιωθούν οι «ομοεθνείς» του. Η ανεπίτρεπτη επίσημη πλέον προσπάθεια να παρουσιασθεί σαν τουρκική η μουσουλμανική μειονότητα, υποχρέωσε την ελληνική κυβέρνηση να απελάσει τον πρόξενο. Για αντίποινα, η Άγκυρα απέλασε τον Έλληνα πρόξενο στην Κωνσταντινούπολη.

Στις 30.3.1990, το εφετείο της Πάτρας μείωσε τις ποινές των Σαδίκ και Σεριφ, οι οποίοι τις εξαγόρασαν κι αφέθηκαν ελεύθεροι. Στις εκλογές του Απριλίου 1990, ο Σαδίκ εξελέγη με ποσοστό 35,28%, ενώ βουλευτής στο νομό Ξάνθης εξελέγη και ο Φαΐκογλου με το συνδυασμό "Πεπρωμένο", που απέσπασε 25,61%. Ας σημειωθεί ότι εναντίον του Φαΐκογλου εκκρεμούν κατηγορίες για την ανάμιξή του σε σκάνδαλο πλαστογραφίας τίτλων ιδιοκτησίας, με σκοπό την ιδιοποίηση 60.000 στρεμμάτων έξω από τη Θεσσαλονίκη.

Οι ισορροπίες στην ηγεσία της μειονότητας

Από την υπογραφή της συνθήκης της Λωζάνης, ο πρωταρχικός στόχος της Άγκυρας στο χώρο της Θράκης είναι ο πλήρης κι αδιαμφισβήτητος πολιτικός έλεγχος της μειονότητας. Αυτή είναι και η κύρια αποστολή του τουρκικού προξενείου στην Κομοτηνή.

Αποκαλυπτική είναι και η εικόνα στο χώρο της θρησκευτικής ηγεσίας. Στη Θράκη υπάρχουν 239 τζαμιά, 78 μετζίτια (προσευχητάρια) και 12 τεκέδες, που στελεχώνονται από 440 θρησκευτικούς λειτουργούς (ιμάμηδες, μουεζίνηδες, χατίπηδες). Στη μουσουλμανική μειονότητα εφαρμόζεται, μάλιστα, η “σαρία”, το δικαίωμα, δηλαδή, των μουφτήδων να ασκούν δικαστικές λειτουργίες, που δεν ισχύει στην Τουρκία.

Η Άγκυρα και το προξενείο της όχι μόνο δεν αναγνωρίζουν τους δύο νόμιμους μουφτήδες, τον Τζεμαλί Μέτσο της Κομοτηνής και τον Μεχμέτ Εμίν Σινίκογλου της Ξάνθης, αλλά προσπαθούν με κάθε τρόπο να επιβάλουν de facto τον Ιμπραήμ Σερίφ στην Κομοτηνή και τον Μεχμέτ Εμίν Αγκά στην Ξάνθη.

Είναι ενδεικτικό ότι στις 11.2.1992 ο ευρισκόμενος στην Αθήνα αντιπρόεδρος της τουρκικής κυβέρνησης Ερντάλ Ινονού συνάντησε τους δύο ψευτομουφτήδες μαζί με τα άλλα μέλη της άτυπης συντονιστικής μειονοτικής επιτροπής κι όχι τους νόμιμους.

Η άτυπη συντονιστική μειονοτική επιτροπή είναι το ένα από τα δύο ανταγωνιστικά κέντρα εξουσίας στους κόλπους της μειονότητας. Η ολιγάριθμη αυτή επιτροπή αποτελείται ουσιαστικά από την παραδοσιακή ηγεσία της μειονότητας και προήλθε το 1988 από την άτυπη συνέλευση της πολιτικοθρησκευτικής ηγεσίας, που συγκροτήθηκε το 1980. Ηγετικό ρόλο στην άτυπη μειονοτική επιτροπή παίζουν ο Ε. Αγκά και ο παλαιάμαχος Χατίπογλου, οι οποίοι, όπως και τα άλλα μέλη της, διατηρούν στενότερες σχέσεις με το τουρκικό προξενείο.

Το άλλο κέντρο εξουσίας είναι ο Σαδίκ και οι άνθρωποί του στο “Κόμμα Φιλίας Ισότητας και Ειρήνης”. Ο μουσουλμάνος βουλευτής Ροδόπης είναι δημιουργήμα του Γιλμάζ και της τουρκικής μυστικής υπηρεσίας ΜΙΤ, στο πλαίσιο μίας πολιτικής για κλιμάκωση των πιέσεων στη Θράκη. Ο Σαδίκ, με τη βοήθεια τουρκικών κύκλων, επέτυχε να παρακάμψει την παραδοσιακή ηγεσία. Στα πρώτα στάδια συνεργάστηκε μαζί της, αλλά στη συνέχεια αμφισβήτησε τον πατερναλιστικό ρόλο της. Ένα μέρος της επιτυχίας του οφείλεται στο γεγονός ότι έσπασε και την άτυπη, αλλά υπαρκτή κοινωνική ιεραρχία, συμμαχώντας με νέα στρατευμένα στελέχη, τα οποία με υποτροφίες έχουν σπουδάσει στην Τουρκία.

Τα δύο αυτά κέντρα βρίσκονται σήμερα σε αντίθεση, παρά τις προσπάθειες του τουρκικού προξενείου να αποκαταστήσει μία ενότητα. Η αντίθεση αυτή, ωστόσο, δεν επηρεάζει αποφασιστικά το μηχανισμό ελέγχου της μειονότητας, ο οποίος κατευθύνεται από το ίδιο το προξενείο, που διαθέτει προσωπικό 13 ατόμων με επικεφαλής τον Χακάν Οκτσάλ. Το προξενείο διαθέτει έμμισθους πράκτορες σ’ όλα σχεδόν τα μειονοτικά χωριά. Σε μεγάλα χωριά, μάλιστα, τα στελέχη που πληρώνονται ξεπερνούν τα δέκα.

Ο ετήσιος προϋπολογισμός του προξενείου στην Κομοτηνή και του εκεί κλιμακίου της ΜΙΤ κινούνται τα τελευταία χρόνια μεταξύ ενός κι ενάμισι δις δρχ. Ο έλεγχος της μειονότητας δεν εξασφαλίζεται μόνο από τους έμμισθους πράκτορες. Προωθείται μέσω ενός συστήματος υποτροφιών, σε σπουδαστές, που επιλέγονται από ανθρώπους της ΜΙΤ. Ο αριθμός των υποτρόφων υπολογίζεται σε 500 σπουδαστές, ενώ ο συνολικός αριθμός των φοιτητών και μαθητών, που σπουδάζουν στην Τουρκία υπολογίζεται σε 3.500.

Το προξενείο, επίσης, απειλεί και πιέζει όσους μειονοτικούς δεν ευθυγραμμίζονται με τις εντολές. Εκμεταλλεζόμενες οι τουρκικές υπηρεσίες ότι η μεγάλη πλειοψηφία των μουσουλμάνων διαθέτει περιουσιακά στοιχεία στην Τουρκία, άλλους απειλούν ότι θα τους κατάσχουν την περιουσία τους, άλλους ότι θα διώξουν τα παιδιά τους, που σπουδάζουν εκεί κι άλλους ότι θα τους απαγορεύσουν την είσοδο στην γειτονική χώρα. Τέλος, δημιουργούν συνθήκες κοινωνικής απομόνωσης σ’ όσους αντιτίθενται, ή έστω αρνούνται

να συμπράξουν στον “κλεφτοπόλεμο” εναντίον της Ελλάδας.

Είναι ενδεικτικό ότι από το 1988 το τουρκικό προξενείο άρχισε να μην καλεί στην ετήσια δεξίωση, που δίνει στις 29 Οκτωβρίου, όσους από τους παράγοντες της μειονότητας απέφυγαν να ευθυγραμμισθούν με τις νέες κατευθύνσεις. Για το λόγο αυτό συνέταξε “μαύρη λίστα”, την οποία χρησιμοποιεί ως μοχλό πίεσης.

Ορισμένες πρωτοβουλίες του Σαδίκ προκαλούν εκνευρισμό ακόμη και στο τουρκικό προξενείο, αλλά δημιουργούν τετελεσμένα. Όταν το 1991, ο μουσουλμάνος βουλευτής ήγειρε θέμα για τα σχολικά βιβλία, η άτυπη μειονοτική επιτροπή ήταν επιφυλακτική. Τώρα, πρωτοστάτησε για να μην αφήσει ελεύθερο το πεδίο στον Σαδίκ.

Όσο κι αν ορισμένοι παράγοντες της μειονότητας εμφανίζουν τον Σαδίκ ως “γραφικό”, οι ενέργειές του λειτουργούν σαν καταλύτης για την κλιμάκωση της έντασης στη Θράκη. Δεν είναι τυχαίο ότι ο Τούρκος πρόξενος έφθασε στο σημείο να επιδώσει και διάβημα για το συλλαλητήριο, που διοργάνωσε ο μητροπολίτης Κομοτηνής, πιστός στην τακτική της χώρας του να εμφανίζεται σαν εγγυήτρια δύναμη της μειονότητας.

Όπως ήδη έχουμε σημειώσει, η Τουρκία χρησιμοποιεί τη μουσουλμανική μειονότητα σαν αιχμή του δόρατος της επεκτατικής πίεσης που ασκεί στη χώρα μας. Το τουρκικό προξενείο στην Κομοτηνή έχει μετατραπεί σε στρατηγείο και ο Σαδίκ σε “δύναμη κρούσης”. Στο εσωτερικό της Τουρκίας, το βάρος της προπαγάνδας έχει αναλάβει ο “Σύλλογος Αλληλεγγύης Τούρκων Δ. Θράκης” και τα παρακλάδια του κυρίως στη Γερμανία. Η τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974 και η ανακήρυξη του ψευδοκράτους έχουν ενισχύσει την εμβέλεια του συνθήματος ότι αργά ή γρήγορα θα εφαρμοσθεί και στη Θράκη το εγχείρημα της Κύπρου.

Σημαντικό ρόλο για την παγίωση της τουρκικής ηγεμονίας στο χώρο της μειονότητας έπαιξαν και οι εξελίξεις στη γειτονική Βουλγαρία, που ανέδειξαν το κόμμα του Ντογκάν σε ρυθμιστή και σε “πέμπτη φάλαγγα” της τουρκικής διείσδυσης. Δεν είναι τυχαίο ότι ο Σαδίκ επιχειρεί το τελευταίο διάστημα να διαμορφώσει ένα πλέγμα σχέσεων και συμμαχιών με στοιχεία που δρουν σε άλλες περιοχές για τη δημιουργία μίας ευρύτερης πολιτικής κίνησης υπό το πρόσχημα της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που θα συσπειρώνει όλα τα ανθελληνικά στοιχεία.

Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται και η επιστολή που πριν από πολλούς μήνες είχε στείλει ο γνωστός πράκτορας Σιδηρόπουλος στο μουσουλμάνο βουλευτή, με την οποία του ζητούσε να τον πάρει στο γραφείο του για να εργασθούν από κοινού για τα συμφέροντα της “τουρκικής” και της μακεδονικής μειονότητας. Ο Σιδηρόπουλος, που έχει αναλάβει εργολαβικά να προπαγανδίζει στη ΔΑΣΕ κι όπου αλλού μπορεί ότι υπάρχει “μακεδονική μειονότητα” και ότι παραβιάζονται τα δικαιώματά της, είχε συναντήσεις με τον Σαδίκ με σκοπό και την εκλογική συνεργασία στις εκλογές, αλλά και στις ευρωεκλογές.

Οι ελληνικές αρχές βρίσκονται εγκλωβισμένες μεταξύ συμπληγάδων. Από τη μία πλευρά δεν επιθυμούν να τον διώξουν για ποινικά κολάσιμες πράξεις, φοβούμενες ότι θα προκληθεί διεθνώς θόρυβος και θα πληγούν οι ελληνοτουρκικές σχέσεις, αλλά από την άλλη, η ατιμωρησία που απολαμβάνει δημιουργεί προηγούμενο και παγιώνει την πεποίθηση στο μουσουλμανικό στοιχείο ότι η Τουρκία έχει τη δύναμη να εξουδετερώνει την όποια ελληνική αντίδραση. Μέσα σ’ αυτό το κλίμα οι εξτρεμιστικές ενέργειες του Σαδίκ και οι παροτρύνσεις του τουρκικού προξενείου βρίσκουν πρόσφορο έδαφος, ανακυκλώνοντας σε ολοένα και ανώτερο επίπεδο τις υποβόσκουσες αυτονομιστικές πιέσεις.

Προκηρύξεις και δηλώσεις

Η πολυσχιδής τουρκική διείσδυση και η συστηματική καλλιέργεια πνεύματος αμφισβήτησης της ελληνικής κυριαρχίας στη Θράκη από τα όργανα του τουρκικού προξενείου, προωθείται πλέον και ανοικτά. Οι στρατηγικές επιδιώξεις της Άγκυρας περιγράφονται με ωμό τρόπο και χωρίς τις συμβάσεις των επίσημων λόγων, στην πολυγραφημένη προκήρυξη, που κυκλοφόρησε την Άνοιξη του 1989 και υπογράφεται από μία οργάνωση με το βαρύγδουπο τίτλο “Αρχηγείο Υπερασπιστών Τουρκικού Πληθυσμού Δ. Θράκης”: Η σημερινή κατάσταση είναι ηφαίστειο, το οποίο θα εκραγεί και θα σας στείλει στην Πελοπόννησο, εκεί απ’ όπου ήλθατε. Θα φροντίσουμε πολύ γρήγορα η γλώσσα σας να πάψει να σκορπά το δηλητήριό της ενάντια στη μητέρα μας πατρίδα. Οι Τούρκοι της Δ. Θράκης θα ξεκαθαρίσουν τους λογαριασμούς μαζί σας. Είμαστε εκατομμύρια και ο Αλλάχ είναι μαζί μας... Να ξέρετε και να το θυμάστε καλά. Η Δ. Θράκη ήταν και θα γίνει τουρκική».

Θα μπορούσε κανείς να παρακάμψει αυτού του είδους τις εμπρηστικές προκηρύξεις. Ο μόνος λόγος που παραθέσαμε το ανωτέρω απόσπασμα είναι γιατί υπάρχουν δημοσιεύματα και δηλώσεις του Σαδίκ, που με έμμεσο τρόπο και βεβαίως με διαφορετική φρασεολογία, κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση. Ενδεικτικά αναφέρουμε δημοσίευμα της ελεγχόμενης από το μουσουλμάνο βουλευτή εφημερίδας “Μπαλκάν” (29 12 1992), με αφορμή τη διοργάνωση ενημερωτικής επίσκεψης στην έδρα του Ευρωκοινοβουλίου μίας ομάδας μουσουλμάνων δασκάλων: «Δεν πρέπει να ξεχνούν οι σαλπικτές της διοικήσεως ότι μπορούν να μεταβούν στο Στρασβούργο, αλλά στην επιστροφή τους στη Δυτική Θράκη αυτοί που θα τους συναντήσουν θα είναι μόνο της διοικήσεως. Αμφίβολη είναι δε και η συνέχιση των καθηκόντων τους στα σχολεία, γιατί δεν θα βρεθούν κηδεμόνες, μέλη της μειονότητας, που θα δώσουν άδειες σ’ αυτούς να διδάξουν στα παιδιά. Γι’ αυτό, μετά την επιστροφή τους από το Στρασβούργο, ας αναζητήσουν τρόπους να διδάξουν τα παιδιά αυτών, που τους έστειλαν εκεί».

Η απειλή που διατυπώνεται στο ανωτέρω δημοσίευμα είναι ευθεία και βεβαίως δεν αποτελεί εξαίρεση. Πρόκειται απλώς για έναν ακόμα κρίκο στην μακριά αλυσίδα των ασφυκτικών πιέσεων, που ασκούν τα όργανα του τουρκικού προξενείου στους μουσουλμάνους δασκάλους, οι οποίοι αποφεύγουν να μετατραπούν σε προπαγανδιστές της Άγκυρας. Το γεγονός ότι δεν πρόκειται για δημοσίευμα, που εκφράζει τις εξτρεμιστικές απόψεις κάποιου δημοσιογράφου αποδεικνύεται από το κατωτέρω απόσπασμα επιστολής, την οποία έστειλε ο Σαδίκ στον ίδιο τον πρωθυπουργό στις 15/12/1992, για να του ζητήσει την απομάκρυνση του νομάρχη Ροδόπης Καραχάλιου: «Για να είναι κάποιος νομάρχης στο νομό Ροδόπης απαραίτητο είναι να γνωρίζει τουρκικά και η αλληλογραφία με τη νομαρχία και με τις υπηρεσίες να γίνονται στην τουρκική γλώσσα... Θα ήταν καλό να επιληφθείτε το συντομότερο του θέματος, ώστε να απομακρυνθεί αυτός ο ανίκανος νομάρχης από το νομό Ροδόπης κι έτσι να επανέλθει η γαλήνη στο νομό μας».

Τα ντοκουμέντα που παραθέσαμε είναι κάτι περισσότερο από εύγλωττα. Οι Θρακιώτες, αλλά κι όσοι δίνουν στην ακριτική αυτή περιοχή τη μάχη για την προάσπιση των εθνικών συμφερόντων, έχουν επίγνωση κι επισημαίνουν τους ελλοχεύοντες κινδύνους. Δυστυχώς, οι κυβερνώντες στην Αθήνα συνεχίζουν να κλείνουν τα μάτια.

Η στρατηγική σημασία της μειονοτικής εκπαίδευσης

Η εκπαίδευση της μειονότητας αποτέλεσε και συνεχίζει να αποτελεί στρατηγικής σημασίας παράγοντα στη προσπάθεια της Άγκυρας για τον εκτουρκισμό του μουσουλμανικού στοιχείου και τη χρησιμοποίησή του σαν πiónι για την προώθηση των επεκτατικών σχεδιασμών της. Γι' αυτό και η Τουρκία από νωρίς έδωσε έμφαση στον τομέα αυτό, έχοντας επίγνωση ότι η ηγεμονία της στην εκπαιδευτική διαδικασία ήταν απαραίτητη προϋπόθεση για την προσέγγιση των επιδιώξεών της.

Την 1/2/1993, ο Σαδίκ άσκησε αφόρητες πιέσεις και παρεμπόδισε τους ομόθρησκους δασκάλους να συμμετάσχουν στην τελετή παράδοσης των νέων σχολικών βιβλίων, που ετοίμασε το ελληνικό υπουργείο Παιδείας για τα δημοτικά σχολεία της μειονότητας. Το αποτέλεσμα ήταν η κήρυξη τετραήμερης αποχής από τα μαθήματα δασκάλων και μαθητών.

Την επόμενη ημέρα, η Άγκυρα παρενέβη με προφανή σκοπό να κλιμακώσει τις πιέσεις. Κατηγόρησε την Ελλάδα ότι «επιμένει να διαμορφώσει την ταυτότητα της μειονότητας» κι ότι οι ενέργειες των ελληνικών αρχών βρίσκονται σε αντίθεση «με τις ισχύουσες συμφωνίες και πρωτόκολλα μεταξύ των δύο χωρών, καθώς και με την ισχύουσα σήμερα αντίληψη περί μειονοτικών δικαιωμάτων». Απαντώντας στις τουρκικές αιτιάσεις, ο εκπρόσωπος του ελληνικού υπουργείου Εξωτερικών επέρριψε ευθύνες στην Τουρκία, υπογραμμίζοντας ότι «το πρωτόκολλο του 1968 δεν επιβάλλει σε καμία περίπτωση την αποκλειστική υποχρέωση, αλλά απλώς παρέχει τη δυνατότητα στις δύο χώρες να ανταλλάσσουν βιβλία προς χρήση των μειονοτικών μαθητών τους».

Είναι αξιοσημείωτο ότι ακόμα και τα ενεργούμενα της Άγκυρας στους κόλπους των μουσουλμάνων δεν έχουν να καταλογίσουν τίποτα στα συγκεκριμένα σχολικά βιβλία, αλλά επιδιώκουν να επιβάλουν την τουρκική κηδεμονία στα εκπαιδευτικά θέματα της μειονότητας.

Πρόβλημα με τα σχολικά βιβλία είχε δημιουργηθεί και το 1991-92, όταν σε 97 σχολεία εκδηλώθηκε άρνηση παραλαβής τους. Η μετριοπαθής στάση που τήρησαν τότε οι αρχές έναντι των δασκάλων, που πρωτοστατούσαν, οδήγησε στην κλιμάκωση της αντίδρασης αυτή τη χρονιά, που κατέληξε και σε επεισόδια, όπως αυτά στο πομάκινο χωριό Μύκη της Ξάνθης. Στο νομό Ξάνθης, τα βιβλία χρησιμοποιούνται σε 58 από τα 75 μειονοτικά σχολεία, αλλά κι εκεί οι περισσότεροι γονείς απαγορεύουν στα παιδιά τους να τα παίρνουν στο σπίτι. Τα πράγματα είναι χειρότερα στο νομό Ροδόπης.

Οι πράκτορες του προξενείου ισχυρίζονται ότι η Τουρκία έχει στείλει βιβλία, αλλά αυτά δεν διανέμονται από τις ελληνικές αρχές. Η αλήθεια είναι ότι από τα βιβλία που έστειλε προς έγκριση η Άγκυρα, τα 24 εγκρίθηκαν, ενώ τα 13 απορρίφθηκαν, γιατί είχαν εθνικιστικό και προπαγανδιστικό χαρακτήρα. Είναι αξιοσημείωτο ότι η Τουρκία καθυστέρει την αποστολή και σ' αυτά που εγκρίθηκαν.

Το εκπαιδευτικό πρωτόκολλο του 1968 δεν προβλέπει ποια μαθήματα θα διδάσκονται στην τουρκική γλώσσα και ποια στην ελληνική. Γι' αυτό και στα ελληνικά σχολεία της Κωνσταντινούπολης όλα τα μαθήματα γίνονταν στα τουρκικά, εκτός από το μάθημα των ελληνικών. Στα μειονοτικά σχολεία της Θράκης στην ελληνική γλώσσα διδάσκονται εκτός από τα ελληνικά, η ιστορία, η γεωγραφία και η αγωγή του πολίτη, ενώ στην τουρκική διδάσκονται τα τουρκικά, τα θρησκευτικά, τα μαθηματικά, η φυσική-χημεία, τα τεχνικά, η μουσική και η γυμναστική.

Στην πραγματικότητα, οι μειονοτικοί μαθητές, ειδικά των ορεινών περιοχών δεν μαθαί-

νουν επαρκώς τα ελληνικά, ώστε να είναι σε θέση να ενταχθούν στην ελληνική κοινωνία. Ο πρώτος λόγος είναι η δική τους αδιαφορία της ίδιας της μειονότητας. Ο δεύτερος είναι η αδιαφορία της πλειοψηφίας των χριστιανών δασκάλων, οι οποίοι πολλές φορές δεν πηγαίνουν καθημερινά στα σχολεία τους. Όσο κι αν φαίνεται απίστευτο, στα μειονοτικά σχολεία στέλνουν πρωτοδιόριστους, χωρίς καμία προπαρασκευή για να αντιμετωπίσουν τις ιδιαίτερες και δύσκολες συνθήκες. Με τον τρόπο αυτό, το ίδιο το ελληνικό κράτος ακυρώνει μία σημαντική δυνατότητα για να καλλιεργήσει κλίμα αρμονικής συμβίωσης και στα παιδιά και στους γονείς τους.

Παρά το γεγονός ότι τα μειονοτικά σχολεία είναι “βακουφικά”, δηλαδή ιδιοκτησία των μουσουλμάνων, το ελληνικό κράτος τα επιχορηγεί για την κάλυψη των λειτουργικών εξόδων, για την προμήθεια θρανίων, οργάνων, εποπτικών μέσων, αθλητικού εξοπλισμού, τηλεοράσεων και βίντεο. Το ελληνικό κράτος έχει αναλάβει και την πλήρη κάλυψη των εξόδων για τη λειτουργία των οικοτροφείων στο Ιεροσπουδαστήριο Κομοτηνής και Ε-χίνου και στο γυμνάσιο Οργάνης. Επίσης, αύξησε τις οργανικές θέσεις μουσουλμάνων δασκάλων από 150 σε 250, τις οποίες καλύπτει με αποφοίτους της ΕΠΑΘ.

Το 1992 διατέθηκαν 300 εκατ. δρχ για επισκευές κτιρίων, γεγονός που προκάλεσε την αντίδραση των οργάνων του προξενείου. Η απαίτησή τους ήταν οι νομάρχες θα έπρεπε να δώσουν τα χρήματα στις επιτροπές των μουσουλμάνων για να τα διαχειρισθούν κι όχι το ίδιο το κράτος να έχει την εποπτεία των έργων. Ο Φ. Φαίκογλου, μάλιστα, υπέβαλε και μήνυση γι’ αυτό το λόγο στο νομάρχη της Ξάνθης Γιώργο Καπατζόγλου! Η ουσία αυτής της διαμάχης είναι κατ’ εξοχήν πολιτική. Η ελεγχόμενη από το προξενείο μειονοτική ηγεσία επιδιώκει να δημιουργήσει συνθήκες de facto συνδιοίκησης, να αναγορευθεί σε αποκλειστικό ενδιάμεσο και διαχειριστή των μειονοτικών υποθέσεων, ώστε να αναπαράγει και να ενισχύει τον έλεγχό της επί του μουσουλμανικού πληθυσμού.

Το ελληνικό κράτος για να παρεμποδίσει τη μετατροπή των μειονοτικών σχολείων σε χώρους τουρκικής προπαγάνδας από μουσουλμάνους δασκάλους, που σπουδάζουν στην Τουρκία κι εκπαιδεύονται ειδικά για να παίξουν το ρόλο προπαγανδιστών του τουρκισμού, έχει εδώ και πολλά χρόνια ιδρύσει την Ειδική Παιδαγωγική Ακαδημία Θεσσαλονίκης (ΕΠΑΘ). Σ’ αυτή φοιτούν μουσουλμάνοι, που στη συνέχεια διορίζονται δάσκαλοι στα μειονοτικά σχολεία.

Η ηγεσία της μειονότητας, με την καθοδήγηση του προξενείου, προσπαθεί να απομονώσει και να εξουθενώσει τους μουσουλμάνους δασκάλους, που έχουν αποφοιτήσει από την ΕΠΑΘ. Ενώ αποδέχονται τους χριστιανούς δασκάλους, που διδάσκουν ελληνικά, γιατί τους θεωρούν ξένο σώμα, από το οποίο δεν κινδυνεύει ο έλεγχός τους επί της μειονότητας, ασκούν αφόρητες πιέσεις στους ομοθρήσκους τους και στις οικογένειές τους, εκτός κι αν υποκύψουν στις πιέσεις και ευθυγραμμισθούν μαζί τους, όπως έχει συμβεί επανειλημμένως. Το γεγονός ότι οι ελληνικές αρχές δεν δίδωσαν πειθαρχικά δασκάλους, που έχουν αποφοιτήσει από την ΕΠΑΘ, αλλά έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο στην πρόκληση επεισοδίων, έχει πολλαπλασιάσει τα κρούσματα.

Αγωνία και σπασμωδικές αντιδράσεις αντί πολιτικής

Ο χριστιανικός πληθυσμός εκφράζει με αγωνιώδη τρόπο την έκδηλη ανασφάλειά του, η οποία εντείνεται από απουσία μίας σαφούς κι αποτελεσματικής κεντρικής πολιτικής, που θα θωρακίσει την ελληνικότητα της Θράκης. Το μουσουλμανικό στοιχείο καθίσταται

ολοένα και πιο ευάλωτο στην τουρκική προπαγάνδα και πίεση, διαπιστώνοντας καθημερινά ότι οι ελληνικές αρχές δεν έχουν ούτε τη βούληση, ούτε την αποφασιστικότητα να αναχαιτίσουν την πολλαπλή δραστηριότητα του Σαδίκ και των ανθρώπων του, που καθοδηγούνται από το τουρκικό προξενείο. Η ανοχή, που επιδεικνύει το ελληνικό κράτος έναντι των ανθρώπων του Σαδίκ, δεν αφήνει κανένα περιθώριο στους μετριοπαθείς της μειονότητας να παρέμβουν κατευναστικά προς τους ομοθρήσκους τους. Αρκετοί μουσουλμάνοι δάσκαλοι, απόφοιτοι της ΕΠΑΘ, υποκύπτουν στην πίεση του προξενείου και του Σαδίκ, γιατί τους φοβούνται περισσότερο από τα ενδεχόμενα αντίποινα των ελληνικών αρχών.

Μέχρι το 1991, οι ελληνικές αρχές εφάρμοζαν ορισμένους περιορισμούς και κάποιες διακρίσεις, σε μία προσπάθεια να κρατούν λίγο ή πολύ υπό έλεγχο την κατάσταση. Επρόκειτο για "θεραπεία ασπιρίνης", που, βεβαίως, δεν αντιμετώπιζε το πρόβλημα στη ρίζα του. Επιπλέον, είχε αμφιλεγόμενες παρενέργειες. Ο χρηματισμός δημοσίων λειτουργιών, αλλά και διαφόρων παραγόντων με πολιτική επιρροή, για τη διεκπεραίωση υποθέσεων έχει προσλάβει τεράστιες διαστάσεις, με αποτέλεσμα η εθνική ευαισθησία για το θέμα αυτό να εκφυλισθεί σε πηγή πλουτισμού για αρκετούς επιτήδειους.

Η διαφθορά έχει δηλητηριάσει το κλίμα. Το αποτέλεσμα είναι η επικράτηση μιας διάχυτης δυσπιστίας, η οποία αφ' ενός παρεμποδίζει την άσκηση αποτελεσματικής πολιτικής απ' αυτούς που προσπαθούν να συγκρατήσουν όσο μπορούν την κατάσταση στο "θρακικό ναρκοπέδιο" κι αφ' ετέρου τροφοδοτεί αλληλοκατηγορίες μεταξύ των χριστιανών για παιχνίδια υπέρ της Τουρκίας.

Από τις 14/5/1991, που ο Κ. Μητσοτάκης εξήγγειλε την κατάργηση των μέχρι τότε περιορισμών, το πρόβλημα τείνει να προσλάβει ανεξέλεγκτες διαστάσεις. Η τουρκική προπαγάνδα προβάλλει με επιτυχία την εντύπωση στους κόλπους της μειονότητας ότι η Αθήνα δεν αντέχει τις πιέσεις της Άγκυρας και τις αρνητικές επισημάνσεις διαφόρων διεθνών οργανώσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, γεγονός που αντί να αμβλύνει το κλίμα, καλλιεργεί την οξύτητα και την πόλωση μεταξύ των δύο σύνοικων στοιχείων της Θράκης. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα τελευταία χρόνια όχι μόνο ο Σαδίκ, αλλά και όλοι όσοι πρωτοστάτησαν σε επεισόδια, διαπράττοντας ποινικά κολάσιμες πράξεις, έχουν μείνει ατιμώρητοι. Είναι κοινό μυστικό ότι οι ποινές, που κατά καιρούς έχουν επιβληθεί, είχαν πάντα ανασταλτικό χαρακτήρα. Το ενδιαφέρον είναι ότι οι υποθέσεις αυτές δεν έφθασαν ποτέ στο εφετείο. Οι συνέπειες αυτής της πρακτικής είναι προφανείς.

Η αντιφατική στάση του ελληνικού κράτους, σε συνδυασμό με την κλιμάκωση των προκλήσεων εκ μέρους των οργάνων του τουρκικού προξενείου, προκαλεί εδώ και χρόνια σπασμοδικές αντιδράσεις και τροφοδοτεί ένα κλίμα ανασφάλειας στους κόλπους των χριστιανών. Το αποτέλεσμα είναι διπλό. Μία μεγάλη μερίδα του χριστιανικού πληθυσμού επενδύει τις οικονομίες της στην υπόλοιπη Ελλάδα, έξω από τη Θράκη, στερώντας την από πολύτιμους πόρους και οικονομική ανάπτυξη. Δεν είναι και λίγοι αυτοί, που πουλούν την περιουσία τους, ακόμα και σε μουσουλμάνους, και φεύγουν από τη Θράκη για να εγκατασταθούν σε άλλες περιοχές της χώρας.

Πολλοί απ' αυτούς που είναι αποφασισμένοι να παραμείνουν και να υπερασπίσουν την ελληνικότητα της Θράκης, εξωθούνται σε τυφλές αντιδράσεις, αφού δεν έχουν εμπιστοσύνη στο πολιτικό του κράτους. Μέσα σ' αυτό το φορτισμένο κλίμα, δεν είναι περίεργο, που υπάρχουν αρκετές εθνικιστικές χριστιανικές ομάδες. Είναι αξιοσημείωτο ότι η μεγάλη πλειοψηφία των ντόπιων, που αυτοαποκαλούνται "αναρχικοί", "ροκάδες" και "πανκ", διαπνέονται από έντονα αντιτουρκικά αισθήματα.

Κομματικά παιχνίδια με τη μειονότητα

Η έλλειψη μίας κεντρικής και σφαιρικής πολιτικής για τη Θράκη, η οποία να έχει σαφώς καθορισμένους στόχους που να προωθείται από την ίδια την κυβέρνηση κι όλες τις κρατικές υπηρεσίες, έχει μετατρέψει τους πάντες στην περιοχή, αρμοδίους κι αναρμοδίους, σε “μεμετολόγους”, κατά την έκφραση τοπικού δημοσιογράφου. Επιπλέον, έχει παγιώσει μία άκρως νοσηρή ατμόσφαιρα, κυνισμού και αθέμιτων πολιτικοκομματικών συναλλαγών γύρω από το μειονότητα, γεγονός που έχει σχεδόν οδηγήσει τη Θράκη πολύ κοντά στη “βουλγαροποίηση”.

Ο προεκλογικός ανταγωνισμός των κομμάτων για τη διεκδίκηση των μουσουλμανικών ψήφων εκφυλίζεται σε μία πλειοδοσία υποσχέσεων και δεσμεύσεων προς τη μειονότητα, που εκ των πραγμάτων την αναγορεύει σε προνομιούχο ρυθμιστή. Ταυτοχρόνως, ακυρώνει στην πράξη την εφαρμογή οποιασδήποτε συγκροτημένης και μακροπρόθεσμης πολιτικής. Είναι πάμπολλες οι περιπτώσεις που σοβαροί σχεδιασμοί και στρατηγικής εμβέλειας παρεμβάσεις στην περιοχή κατέρρευσαν, υπό την πίεση των συγκυριακών κοιμματικών σκοπιμοτήτων.

Πολλά είναι και τα σύγχρονα παραδείγματα. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του σχεδίου για δημιουργία αγροτικών φυλακών στην Θράκη. Η απόφαση είχε ληφθεί από τα μέσα της δεκαετίας του 1980, αλλά ουδέποτε υλοποιήθηκε. Στις παραμονές των εκλογών, οι υποψήφιοι και των δύο μεγάλων κομμάτων πήγαιναν στα μουσουλμανικά χωριά και υπόσχονταν ότι θα ματαιώσουν το σχέδιο, εάν τους ψηφίσουν. Το έργο αυτό παίχθηκε επανειλημμένως και επί κυβέρνησης Παπανδρέου και επί κυβέρνησης Μητσοτάκη.

Πέρυσι, παρά την επιμονή της Β. Τσουδερού, ο πρωθυπουργός αποφάσισε οριστικά τη ματαίωση του σχεδίου. Κύκλοι της Ν.Δ. έφεραν, μάλιστα, στην Αθήνα τον πολιτευτή της Χασάν Ιμάμογλου και τον προσκείμενο σ’ αυτήν πρόεδρο της κοινότητας Αρίσβης Αλί Νουρί, με σκοπό να είναι αυτοί που θα μετέφεραν την απόφαση της ματαίωσης και κατ’ επέκταση την είσπραξη του σχετικού πολιτικού οφέλους. Την παράσταση χάλασε ο Σαδίκ, ο οποίος απείλησε ότι θα χυθεί αίμα εάν ιδρυθούν αγροτικές φυλακές και στη συνέχεια, βεβαίως, απέδωσε την υπαναχώρηση του ελληνικού κράτους στη δική του απειλή, κερδίζοντας τις εντυπώσεις. Στις 11 Ιουνίου 1989, ο Σαδίκ μιλώντας στο χωριό Μεγάλο Δουκάτο δήλωνε ότι «αυτοί (το ελληνικό κράτος) δεν έχουν δύναμη για να κάνουν εδώ φυλακή».

Κατά τη διάρκεια της εκάστοτε προεκλογικής περιόδου, το ελληνικό κράτος παραβιάζει τους κανόνες, που το ίδιο έχει θέσει. Οι υποψήφιοι βουλευτές εξασφάλιζαν και μοίραζαν άδειες για διάφορα θέματα, όπως για την απόκτηση κυνηγετικών όπλων. Αρμόδιοι υπολογίζουν ότι στα χέρια των μουσουλμάνων βρίσκονται πάνω από 8.500 καραμπίνες. Ακόμα και στο θέμα της αναγνώρισης ορισμένων τουρκικών πτυχίων, τα οποία δεν πληρούν τους όρους που έχει θέσει το ΔΙΚΑΤΣΑ, έγιναν παραβιάσεις για προεκλογικούς λόγους.

Ένα άλλο παράδειγμα είναι η περίπτωση του δήμου Κομοτηνής. Ο σημερινός δήμαρχος Παπαδριέλης, που ανήκει στο ΠΑΣΟΚ, εξελέγη με την υποστήριξη των μουσουλμάνων, οι οποίοι κατά παράδοση ψηφίζουν στις δημοτικές εκλογές αντίθετα με το κυβερνών κόμμα, για να μπορούν να εκμεταλλεύονται προς όφελός τους τις αντιθέσεις των δύο μεγάλων κομμάτων. Επί ΠΑΣΟΚ δήμαρχος ήταν το στέλεχος της Ν.Δ. Στογιαννίδης. Αυτό δεν τους εμποδίζει, βεβαίως, να διαπραγματεύονται και να αποσπούν σοβαρά ανταλλάγματα.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση ο δήμαρχος Παπαδριέλης ανταποκρίθηκε στην προεκλογική δέσμευσή του και εγκατέστησε δορυφορική κεραία για τη λήψη του τουρκόφωνου τηλεοπτικού σταθμού “Ιντερστάρ”, στο οποίο έχει συμφέροντα και ο υιός του Οζάλ. Το κανάλι είναι σαφώς προπαγανδιστικό και αφιερώνει καθημερινά χρόνο για τη μουσουλμανική μειονότητα. Ο Τουρκοκύπριος ανταποκριτής του Φεβζί Τανμπινάρ, που κατέχει βρετανικό διαβατήριο κι έχει παντρευθεί μουσουλμάνα από την περιοχή, μεταδίδει συστηματικά διαστρεβλωμένες ειδήσεις, γεγονός που υποχρέωσε την Ένωση Κωνσταντινουπολιτών να τον μηνύσει. Ο ίδιος εκδίδει και την τοπική εφημερίδα “Ορτάμ”, η οποία διατηρεί προνομακές σχέσεις με το τουρκικό προξενείο.

Χειρότερη είναι η κατάσταση στη δεύτερη πόλη του νομού Ροδόπης, στις Σάπες. Ο δήμαρχος Τζώρτζης Πολυχρονιάδης, παλαιότερα στέλεχος της Ν.Δ. και τα τελευταία χρόνια του ΠΑΣΟΚ, εξελέγη με την υποστήριξη των μουσουλμάνων, αφού προηγουμένως - σύμφωνα με καταγγελίες κύκλων του ίδιου του κόμματός του - έγινε όμηρός τους. Η σημερινή κομματική του ιδιότητα δεν τον εμποδίζει, βεβαίως, να αλληλοϋποστηρίζεται με τοπικό βουλευτή της Ν.Δ.

Ένα από τα κραυγαλέα δείγματα του κράματος της έλλειψης πολιτικής, της αντιφατικότητας, της μικροκομματικών σκοπιμοτήτων και της ιδιοτέλειας δημοσίων λειτουργών είναι οι τρεις μουσουλμανικοί μαχαλάδες στην περίμετρο της Κομοτηνής, που έχουν στεγάσει Πομάκους, οι οποίοι κατέβηκαν από τα χωριά. Τα “Νεόκτιστα” στις περιοχές Περδίκια και στο τέρμα των οδών Αδριανουπόλεως και Φιλιππουπόλεως είναι καθ’ ολοκληρίαν αυθαίρετοι οικισμοί και ένα μέρος τους βρίσκεται πάνω σε καταπατημένες δημόσιες και δημοτικές εκτάσεις. Αυθαίρετοι είναι και οι δύο οικισμοί των Αθιγγάνων, ο “Ήφαιστος” και ο “τενεκέ μαχαλάς”.

Οι μουσουλμάνοι κτίζουν σπίτια χωρίς άδεια από την πολεοδομία, παρά το γεγονός ότι τώρα δεν υπάρχει κανένα κώλυμα. Κι αυτό, γιατί γνωρίζουν ότι δεν τους συμφέρει να πληρώσουν το προβλεπόμενο ποσό, αφού κανείς δεν τους ενοχλεί. Ακόμα κι αν χρειασθεί να πληρώσουν κάποιο πρόστιμο, αυτό θα είναι κατά πολύ μικρότερο από το κόστος έκδοσης νόμιμης άδειας. Το αξιοσημείωτο είναι πως όλα αυτά τα αυθαίρετα και σε αρκετές περιπτώσεις καταπατημένα, διαθέτουν ηλεκτρικό ρεύμα. Στους αυθαίρετους οικισμούς των Πομάκων στην Κομοτηνή έχουν εγκατασταθεί 2.500 περίπου οικογένειες. Το αποτέλεσμα είναι ότι σήμερα, 5.000 περίπου Πομάκοι ζητούν να εγγραφούν στα μητρώα του δήμου, γεγονός που θα ανοίξει το δρόμο για την εκλογή μουσουλμάνου δημάρχου, αφού θα ανατραπεί η πληθυσμιακή αναλογία. Ας σημειωθεί ότι στην Κομοτηνή υπάρχουν 22 τζαμιά και μόνο 7 εκκλησίες.

Η στρατηγική σημασία του νομού Έβρου

Το εξαιρετικά μικρό ποσοστό των μουσουλμάνων στο νομό Έβρου (περίπου 6% του συνολικού πληθυσμού) καθιστά τον ακριτικό αυτό νομό πραγματικά ανάχωμα για την προώθηση των τουρκικών επιδιώξεων στη Θράκη. Η Άγκυρα επιδιώκει τη σταδιακή αποσταθεροποίηση της ελληνικής κυριαρχίας στην περιοχή, ώστε να ανοίξει ο δρόμος για την έγερση θέματος αυτονομίας, όταν - όπως ελπίζουν οι Τούρκοι - θα αντιστραφεί η σημερινή σύνθεση του πληθυσμού και το μουσουλμανικό στοιχείο θα μετατραπεί σε πλειοψηφία. Η έλλειψη εδαφικής συνέχειας μεταξύ της Τουρκίας και των ελληνικών περιοχών στις οποίες υπάρχουν συμπαγείς μειονοτικοί πληθυσμοί, αποτελεί στρατηγικό

μειονέκτημα για την επεκτατική πολιτική της Άγκυρας.

Το ολιγάριθμο μουσουλμανικό στοιχείο του νομού Έβρου (στο νομό υπάρχουν 21 μειονοτικά σχολεία) αποτελείται στην πλειοψηφία του από Αθίγγανους, οι οποίοι κινούνται αποκλειστικά στο χώρο της παραοικονομίας, χωρίς να υφίστανται κανένα έλεγχο. Οι περισσότεροι κατοικούν στο χωριό Άβατος έξω από την Αλεξανδρούπολη, στο Διδυμότειχο και λιγότεροι στην Ορεστιάδα και στο χωριό Αγριάνη, που απέχει τέσσερα μόνο χλμ από τα σύνορα με την Τουρκία. Στο Διδυμότειχο είναι και η έδρα του μουφτή Μεμέτ Δαμάτογλου, ο οποίος περιορίζεται στα θρησκευτικά καθήκοντά του.

Μία δεύτερη κατηγορία μουσουλμάνων είναι οι τουρκογενείς που κατοικούν στη νοτιοδυτική παραθαλάσσια περιοχή του νομού Έβρου, γύρω από την κωμόπολη της Μάκρης, όπου διαθέτουν και μεγάλες ιδιοκτησίες και στην πλειοψηφία τους είναι φανατικοί εθνικιστές. Η περιοχή αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία, γιατί από εκεί διέρχεται ο κεντρικός οδικός άξονας προς την Αλεξανδρούπολη και τη συνοριακή διόδο των Κήπων επί του Έβρου.

Μία τρίτη κατηγορία είναι οι Πομάκοι, που έχουν μετακινηθεί από τα βορειοανατολικά του νομού Ροδόπης προς τα ανατολικά. Τα χωριά Μεγάλο Δέρειο, Ρούσσα, Μικρό Δέρειο και Σιδηρώ, που βρίσκονται στην καρδιά του νομού Έβρου κι ελέγχουν μία πολύ μεγάλη, αλλά αραιοκατοικημένη ορεινή και ημιορεινή περιοχή, σήμερα έχουν εποίκισθεί από 2.000 περίπου Πομάκους της Ροδόπης, που ασχολούνται με την κτηνοτροφία και την ξύλευση του δάσους.

Η συντριπτική πλειοψηφία των χριστιανών είχε ήδη φύγει για τα αστικά κέντρα και τη Γερμανία. Η περιοχή αυτή προσφέρεται για εγκατάσταση Ποντίων από την πρώτην ΕΣΣΔ. Λίγο νοτιότερα, στο χωριό Κοτρωνιά έχουν ήδη εγκατασταθεί πέντε οικογένειες Ποντίων και γίνεται προσπάθεια να εγκατασταθούν πολύ περισσότερες, όπως και στο γειτονικό χωριό Γιαννούλη.

Κατ' αντιπαράθεση αναφέρουμε ότι στην ακραιφνώς χριστιανική περιοχή της Σταυρούπολης, στα βορειοδυτικά του νομού Ξάνθης, οι κάτοικοι, στη συντριπτική πλειοψηφία τους, υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν τα χωριά τους, λόγω των αυστηρών απαγορεύσεων του δασαρχείου, που δεν τους άφηνε περιθώρια επιβίωσης από την κτηνοτροφία και την καλλιέργεια του δάσους.

Η μετακίνηση μουσουλμάνων προς το νομό Έβρου, παρ' ότι δεν έχει πάρει διαστάσεις μεγάλου ρεύματος, αποτελεί στόχο της Άγκυρας. Οι Πομάκοι της περιοχής αυτής ανήκουν στην αίρεση των Κιζιλμπάσηδων και στην πλειοψηφία τους τηρούν μετριοπαθή στάση, αποφεύγοντας τις ακρότητες.

Το τουρκικό προξενείο προτρέπει για την εγκατάσταση μουσουλμάνων σε περιοχές με ιδιαίτερη πολιτική ή στρατηγική σημασία. Παράδειγμα είναι η γραφική καλιά πόλη της Ξάνθης, που τείνει να μετατραπεί σε μουσουλμανικό γκέτο, γεγονός που θα χρησιμοποιηθεί εν καιρώ από την τουρκική προπαγάνδα σαν απόδειξη ότι η πόλη ήταν μουσουλμανική και ο χριστιανικός πληθυσμός είναι έποικοι! Διαφορετικούς σκοπούς εξυπηρετεί η εγκατάσταση μουσουλμάνων κατά μήκος του ηπειρωτικού δρόμου Ξάνθης-Κομοτηνής.

Το στρατηγικό μειονέκτημα, που αντιπροσωπεύει για την τουρκική επεκτατική πολιτική η έλλειψη εδαφικής συνέχειας, λόγω της παρεμβολής του νομού Έβρου, μπορεί να παρακαμφθεί μόνο εάν επιτραπεί η κοινωνικοοικονομική ενοποίηση του μουσουλμανικού στοιχείου της ελληνικής Θράκης με το πολυάριθμο μουσουλμανικό στοιχείο της νότιας Βουλγαρίας. Αυτό μπορεί να γίνει εάν ανοίξουν συνοριακοί σταθμοί στα βόρεια της Ξάνθης (περιοχή Εχίνου) και της Κομοτηνής (περιοχή Νυμφαίας). Αυτή τη στιγμή η

Θράκη επικοινωνεί με τη Βουλγαρία μέσω της συνοριακής διόδου του Προμαχώνα (νομός Σερρών) στο δυτικό άκρο της ελληνοβουλγαρικής μεθορίου και της διόδου του Ορμενίου (νομός Έβρου) στο ανατολικό άκρο.

Όσο κι αν φαίνεται απίστευτο, ο ίδιος ο Κ. Μητσοτάκης έχει και δημοσίως ταχθεί υπέρ του ανοίγματος αυτών των συνοριακών διόδων, πιεζόμενος και από επιχειρηματίες, που επιθυμούν να διευκολύνουν τις εμπορικές σχέσεις με τη Βουλγαρία, αδιαφορώντας για τις άλλες παραμέτρους. Το γεγονός ότι απετράπη μία τέτοια κίνηση οφείλεται στη σθεναρή αντίδραση τόσο του ΥΠΕΞ, όσο και του υπουργείου Άμυνας. Άνοιγμα αυτών των διόδων σημαίνει εγγραφή υποθήκης, αφού εκ των πραγμάτων θα δημιουργηθεί μία μεγάλη σε έκταση και πλήθος μουσουλμανική νησίδα γύρω από την οροσειρά της Ροδόπης, που θα είναι όχι μόνο ανεξέλεγκτη από την Ελλάδα και τη Βουλγαρία, αλλά και δυναμικό στρατηγικό έρεισμα της Τουρκίας.

Η εγκατάσταση Ποντίων

Η μαζική εγκατάσταση των χιλιάδων Ποντίων από την πρώην Σοβιετική Ένωση, που έχουν ήδη παλινοστήσει και των ακόμα περισσότερων, που ζητούν να παλινοστήσουν είναι ίσως το τελευταίο μεγάλο πλεονέκτημα, που διαθέτει η Ελλάδα για να ανακόψει την τουρκική διείσδυση. Μία τέτοια επιχείρηση, βεβαίως, προϋποθέτει την παράλληλη λήψη γενναίων μέτρων με σκοπό την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, ώστε να διασφαλισθεί η παραγωγική απασχόληση των προσφύγων.

Ο αριθμός των Ποντίων, που έχουν προσωρινά εγκατασταθεί στη Θράκη είναι ασήμαντος, αφού δεν ξεπερνά τους 3.000. Την ίδια στιγμή, δεκάδες χιλιάδες Ποντίων εγκαθίστανται στην Αθήνα, ενώ οικισμός έχει δημιουργηθεί και στα Λαγκαδικία έξω από τη Θεσσαλονίκη.

Η τακτική του Ιδρύματος Παλινοστούντων, το οποίο έχει την αποκλειστική ευθύνη για το θέμα των Ποντίων, έχει προκαλέσει πολλά και κρίσιμα ερωτηματικά. Το Ίδρυμα καθυστερεί απαράδεκτα τη μόνιμη εγκατάσταση Ποντίων. Αντί να τους δώσουν κτήματα και να τους βοηθήσουν να φτιάξουν σπίτια και να εξασφαλίσουν τα προς το ζην, τους κρατούν σε μία ιδιότυπη πολύμηνη ομηρία, εξασφαλίζοντάς τους μόνο στέγη και φαγητό και ελάχιστα χρήματα. Το αποτέλεσμα είναι να παρατηρούνται τελευταία και μεταξύ αυτών που βρίσκονται μετέωροι για πάνω από ένα-δυο χρόνια, φαινόμενα πορνείας, ακόμα και εγκληματικότητας.

Η μόνη εξήγηση είναι ότι μ' αυτή την ιδιότυπη ομηρία επιχειρείται η εξυπηρέτηση μικροπολιτικών και πιο συγκεκριμένα ψηφοθηρικών σκοπιμοτήτων του κυβερνώντος κόμματος, το οποίο επιδιώκει να διατηρεί σε εκκρεμότητα το θέμα της μόνιμης εγκατάστασης για να ελέγξει στις επόμενες εκλογές τις ποντιακές ψήφους. Το Ίδρυμα Παλινοστούντων έχει ήδη αγοράσει 2.000 στρέμματα στην περιοχή των Σαπών (στα χωριά Παγούρια, Αρσάκειο και Λύκειο), τα οποία, όμως, δεν μοιράζονται. Ας σημειωθεί ότι οι περισσότεροι που πουλούν κτήματα στο Ίδρυμα είναι χριστιανοί, οι οποίοι επιθυμούν να εγκαταλείψουν την περιοχή.

Η μεγάλη πλειοψηφία των Ποντίων είναι έτοιμη να ασχοληθεί με την αγροτική παραγωγή και να εγκατασταθεί στα πολλά ερημωμένα χωριά της Θράκης, που διαθέτουν και την αναγκαία υποδομή. Η περιοχή της Σταυρούπολης, στο βορειοδυτικό τμήμα του νομού Ξάνθης, από 18.000 κατοίκους που είχε το 1965, τώρα έχει μόνο 3.000. Σ' όλα αυτά τα

χωριά υπάρχει η βασική υποδομή, όπως σχολεία, εκκλησίες και πολλά κλειστά σπίτια.

Αγορά γης και οικονομική διείσδυση

Η πραγματικότητα είναι ότι το ελληνικό κράτος δεν έκανε ούτε τα στοιχειώδη για την οικονομική ανάπτυξη της Θράκης. Αλλά και τα κίνητρα, που έδωσε σε επιχειρηματίες για τη δημιουργία παραγωγικών μονάδων, έκαναν αρκετούς πλούσιους, αλλά δεν προκάλεσαν ανάπτυξη. Πολλοί επιχειρηματίες χρησιμοποιούν ως άλλοθι την εθνική διάσταση για να μην πληρώνουν τα χρέη τους. Ένας, μάλιστα, απ' αυτούς μετέφερε το εργοστάσιο του, που έφτιαχνε εσώρουχα, στην Τουρκία και μετά στη Βουλγαρία. Την ίδια στιγμή επενδύουν τα κέρδη τους σε άλλες περιοχές της χώρας.

Η εκμετάλλευση της εθνικής διάστασης του προβλήματος, έγινε αντικείμενο μεγάλης και ανεξέλεγκτης εκμετάλλευσης. Στην περίοδο 1975-80 η ΑΤΕ έδινε αφειδώς τα λεγόμενα "εθνικά δάνεια" σε χριστιανούς για την αγορά μουσουλμανικών κτημάτων. Η συνήθης διαδικασία ήταν ένα μουσουλμανικό κτήμα αξίας ενός εκατομμυρίου δραχμών να πουλιέται από τον ιδιοκτήτη του δύο εκατομμύρια και να υπογράφει ότι το πούλησε τέσσερα. Εκτός από τις μίζες, που δίδονταν σε κρατικούς υπαλλήλους, πολλοί αγόρασαν γη, αλλά έμειναν στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη, νοικιάζοντας τις νέες ιδιοκτησίες τους στους μουσουλμάνους, από τους οποίους τις είχαν αγοράσει με χρήματα του δημοσίου.

Σήμερα, η τάση έχει αντιστραφεί. Αυτοί που αγοράζουν γη είναι οι μουσουλμάνοι, οι οποίοι εκτοπίζουν τους χριστιανούς και από πολλούς επαγγελματικούς κλάδους. Η Τουρκία, διά του προξένου της στην Κομοτηνή, μάλιστα, προσπαθεί να διεισδύσει και οικονομικά στην περιοχή με την αγορά επιχειρήσεων ή με τη συνεργασία με χριστιανούς επιχειρηματίες. Στις 16/12/1992, πραγματοποιήθηκε συνάντηση του Τούρκου προξένου με το Δ.Σ. του Συνδέσμου Βιομηχανιών και Βιοτεχνιών Ροδόπης. Στις 19/1/1993 έγινε και δεύτερη συνάντηση. Η Άγκυρα επιδιώκει την οικονομική ενοποίηση της Δυτικής και της Ανατολικής Θράκης, γιατί πιστεύει ότι μ' αυτόν τον τρόπο θα ενισχύσει την τουρκική διείσδυση και θα διευκολύνει τη στρατηγική της για αποσταθεροποίηση της ελληνικής κυριαρχίας στην περιοχή.

Προτάσεις πολιτικής για τη Θράκη

Η πρόωθηση των συμφερόντων και η ενίσχυση των τουρκικών ερεισμάτων στη Θράκη είναι πλέον μία αναμφισβήτητη πραγματικότητα, που θα ήταν σφάλμα να υποβαθμίζεται. Παρά το γεγονός ότι ορισμένοι έχουν φθάσει να μιλούν μέχρι και για "συνδιοίκηση", προκειμένου να υπογραμμίσουν τον επικρεμάμενο κίνδυνο, η κατάσταση στην ακριτική αυτή περιοχή είναι ακόμα υπό έλεγχο και υπάρχουν περιθώρια εξουδετέρωσης των αποσταθεροποιητικών μηχανισμών της Άγκυρας. Αυτό ισχύει υπό την αυστηρή προϋπόθεση ότι θα εφαρμοσθεί μία συγκροτημένη, διακομματικής αποδοχής, πολιτική, που θα έχει σαφείς στόχους, επαρκή μέσα και θα προβλέπει τολμηρές παρεμβάσεις. Αν συνεχισθεί το κράμα μικροπολιτικής, αβελτηρίας, αυτοσχεδιασμού, αυταπατών και οικονομικού μαρσασμού, τότε δεν υπάρχει καμία υπερβολή στην καταγγελία ότι αφήνουμε τη Θράκη να "τουρκέψει".

Οι δημοκρατικές ευαισθησίες της Ελλάδας δεν της επιτρέπουν την εφαρμογή μίας

πολιτικής διωγμών και καταπίεσης με σκοπό τη διάλυση της μουσουλμανικής μειονότητας, ανάλογη μ' εκείνη που εφήρμοσε στο παρελθόν η Τουρκία για να διαλύσει την ελληνορθόδοξη μειονότητα στην Κωνσταντινούπολη, την Ίμβρο και την Τένεδο. Θα πρέπει, ωστόσο, να υπογραμμισθεί ότι εάν τα πράγματα φθάσουν στα άκρα, το πρώτο θύμα θα είναι η ίδια η μειονότητα, αφού κανένα έθνος και κράτος δεν μπορεί να αποδεχθεί μοιρολατρικά τη συρρίκνωσή του.

Μία τέτοια ολοκληρωμένη πολιτική, όπως προκύπτει από την πληθώρα των προτάσεων, που κατά καιρούς έχουν διατυπώσει αρμόδιοι κι αναρμόδιοι, πρέπει να σκοπεύει στο να εξουδετερώσει τα δυναμικά ερείσματα και τους μηχανισμούς της τουρκικής επεκτατικής πολιτικής. Επίσης, πρέπει να σκοπεύει όχι μόνο στην αναχαίτιση της διαρροής του χριστιανικού στοιχείου, αλλά και στη δημιουργία ρεύματος επιστροφής κι εγκατάστασης νέου πληθυσμού. Μέτρα, που εξυπηρετούν αυτούς τους στόχους, είναι μεταξύ άλλων:

* Το κλείσιμο του τουρκικού προξενείου στην Κομοτηνή, έστω κι αν οι Τούρκοι κλείσουν το ελληνικό προξενείο της Κωνσταντινούπολης. Η πολιτική κατευνασμού της τουρκικής επεκτατικής πολιτικής οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στον πλήρη εκτουρκισμό των μουσουλμάνων και στην όξυνση του κλίματος, γιατί ενισχύει την εντύπωση πως η Τουρκία έχει τη δύναμη να επιβάλει στην Ελλάδα τη θέλησή της.

* Η χωρίς υπαναχωρήσεις εφαρμογή των νόμων κι επιβολή των αντιστοίχων κυρώσεων όχι μόνο σ' όσους μουσουλμάνους πρωτοστατούν σε επεισόδια και με πράξεις καλλιεργούν κλίμα έντασης, αντιποιούνται αρχή, όπως οι ψευτομουφτήδες, αλλά και σ' όσους καταπατούν εκτάσεις, κτίζουν αυθαίρετα κι ασχολούνται με το λαθρεμπόριο και την παραοικονομία. Εννοείται ότι αυτό θα πρέπει να ισχύει και για το χριστιανικό πληθυσμό.

* Η αναβάθμιση και ταχύρρυθμη επέκταση του Δημοκρίτειου πανεπιστημίου, με σκοπό να μετεξελιχθεί στο μεγαλύτερο πανεπιστήμιο της χώρας. Το ίδιο πρέπει να συμβεί και με διάφορα ΤΕΙ, τις σχολές των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας. Μ' αυτόν τον τρόπο θα διοχετευθούν φοιτητικός πληθυσμός και πόροι, που θα συμβάλουν αποφασιστικά στην αναγέννηση και την ανάπτυξη της περιοχής.

* Από τη στιγμή της εγγραφής των σπουδαστών στο πανεπιστήμιο θα πρέπει αυτομάτως να εγγράφονται στα μητρώα των αντίστοιχων δήμων της Θράκης, μέχρι τη στιγμή της αποφοίτησης. Παράλληλα θα πρέπει να επιβληθεί στο διδακτικό προσωπικό η μόνιμη εγκατάσταση στη Θράκη για να σταματήσει το απαράδεκτο φαινόμενο των "ιπταμένων καθηγητών".

* Μεταφορά στη Θράκη διαφόρων κρατικών υπηρεσιών και ιδρυμάτων, που δεν υπάρχει κανένας λόγος να βρίσκονται στην Αθήνα.

* Η παροχή γενναίων φορολογικών κινήτρων για παραγωγικές μονάδες, που ήδη λειτουργούν, ή θα εγκατασταθούν στην περιοχή, όπως κάποτε είχε προτείνει ο Αν. Ανδριανόπουλος. Η παροχή επιδοτήσεων για τη δημιουργία νέων επιχειρηματικών μονάδων έκανε πολλούς "αεριτζήδες" πλούσιους. Το κράτος δεν χρειάζεται να δώσει χρήματα, αλλά να εξασφαλίσει φορολογικές απαλλαγές. Μ' αυτόν τον τρόπο θα προσελκύσει σοβαρούς κεφαλαιούχους. Δεν είναι δυνατόν η Θράκη να αντιμετωπίζεται από την κυβέρνηση όπως όλες οι άλλες περιφέρειες και να οδηγούνται σε εκκαθάριση μεγάλες συνεταιριστικές επιχειρήσεις, όπως αυτές της Ξάνθης.

* Η δημιουργία έργων υποδομής και κυρίως του οδικού άξονα Ηγουμενίτσας-Θεσσαλονίκης-Έβρου, ώστε να καταστεί η κεντρική αρτηρία, που θα συνδέει την Αδριατική με τη Μαύρη Θάλασσα.

* Η ολοκλήρωση της διαδικασίας του αναδασμού, που όχι μόνο θα επιτρέψει την εκτέλεση σημαντικών έργων υποδομής στον αγροτικό τομέα, αλλά και θα ξεκαθαρίσει το ιδιοκτησιακό καθεστώς εκατοντάδων χιλιάδων στρεμμάτων, που έχουν καταπατηθεί από μουσουλμάνους και χριστιανούς. Μ' αυτόν τον τρόπο θα απελευθερωθούν μεγάλες εκτάσεις, οι οποίες θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εγκατάσταση δεκάδων χιλιάδων Ποντίων, που έρχονται από την πρώην ΕΣΣΔ.

* Η δημιουργία αγροτικών φυλακών.

* Η καθιέρωση περιορισμένης θητείας για το γυναικείο πληθυσμό, χριστιανικό και μουσουλμανικό, ώστε να εκπαιδευθεί σε βοηθητικές στρατιωτικές εργασίες.

Για να καταστεί δυνατή η εφαρμογή μίας τέτοιας σφαιρικής πολιτικής, απαραίτητη προϋπόθεση είναι μία σχετική συμφωνία κορυφής, τουλάχιστον των δύο μεγάλων κομμάτων. Μία τέτοια συμφωνία θα πρέπει να περιλαμβάνει δύο δεσμεύσεις. Πρώτον, ένα περιοριστικό πλαίσιο για τον κομματικό ανταγωνισμό, ώστε να μην αναγορεύεται η μειονότητα σε ρυθμιστή και να μην εκμεταλλεύονται οι διάφοροι ταγοί της τις προσωπικές φιλοδοξίες κομματικών στελεχών και ευρύτερα τις κομματικές αντιθέσεις, για να προωθούν τις θέσεις τους. Δεύτερον, την ανάθεση σ' ένα διακομματικής αποδοχής επιτελείο την εφαρμογή όλου του φάσματος της πολιτικής για τη Θράκη.